తల్లి

"అవనీంద్ర"

★

స్త్రీ హృదయంలో అనేక వింతకోర్కెలు కలుగుతూంటయ్. స్త్రీ 'భార్య'గా నున్నప్పుడు కలిగే కోరికలు వేరు. 'తల్లి'గా నున్నప్పుడు కలిగే కోర్కెలు వేరు. మధ్యలో కలిగే అనేకపరిణామాలవల్ల కూడా స్త్రీప్రవృత్తి మారుతూఉన్నప్పటికీ కేవలం తల్లిగా కలిగే కోర్కెలు ఎప్పుడూ ఒకటే; ఆకాశం ఎప్పుడూ నిర్మలంగానే ఉంటుందికాని అప్పుడప్పుడు మేఘావృతమై, కల్లోలంగా ఉన్నట్లు కనిపిస్తుంది అంతే.

ఆ రోజున ఉమ ఇంట్లో ఒక్కతే ఉండిపోయింది. అంతకుపూర్వం అత్తగారు ఇంట్లో తనతోపాటు ఉన్నా తను విరామంగా తన దురవస్థనుగూర్చి, విచారించుకొని దుఃఖించే అవస్థ ఆరోజుకిగాని కుదరలేదు. వంటఇంట్లో తన భర్త శివరావుకి ఇష్టమైన కూరచేస్తూ, ఏదో ఆలోచిస్తూ, తన విధినిగూర్చి తిట్టుకొని, ఊరికే కళ్లనీళ్లు కార్చుతోంది. అంత చిన్నవయస్సులో నున్న తనకు అత్తగారి హృదయం తెలవలేదు. మొదట్లో తను కాపరానికి వచ్చిన రోజుల్లో తనను స్వంతకూతురులాగా చూస్తూవచ్చేటప్పటికీ, నిజంగా తను అదృష్టవంతురాలననుకుంది. తన రోజులు దివ్యంగా గడిచిపోతయ్యనుకుంది. "అత్తగారు తల్లి ఎట్లా అవుతుంది? అత్తగారు అత్తగారే. తల్లి తల్లే!" అది తేలిపోయింది. చేసేదేంలేక, కోడంటికమే తనకు వ్రాసిపెట్టి ఉందనుకొని ఊరికే కుమిలిపోయింది. "అత్తగారూ ఒకింటి కోడలేకదా!" అనే సందేహంమాత్రం ఆమెకు అప్పుడప్పుడు కలగకపోలేదు. అయితేమాత్రమేం? ఈ విధంగా ఆ చిన్నహృదయం దుఃఖంతో నిండిపోయింది. తెల్లవారకముందే లేవాలి. ఇంటిపాచిపనిఅంతా చెయ్యాలి. బట్టలుతకాలి. అంట్లు తోమాలి. మళ్లా మడికట్టుకోవాలి వంట తయారుచేయాలి వేళకి. అప్పుడు తింగరంగా అంటూ అత్తగారు మడికట్టుకో వచ్చి, "ఆ కూర అల్లా చేశావేం? దీంట్లో ఉప్పు ఎక్కువవేసి తగులెట్టావ్. దాంట్లో కారమే లేదు. ఛీ! ఛీ! వెధవవంట. చెయ్యమని ఎవ్వరేడ్చేరు!" అని ప్రతిదాంట్లోనూ తప్పులు ఏరి, ఘుంకీలుపెట్టి మాట్లాడకుండా కొడుకుకు పెట్టి; తను తిని బైటకు వెళ్ళిపోతుంది!!

మొదట్లో, క్రొత్తగా కాపరానికి వచ్చినప్పుడు అత్తగారు కామేశ్వరి ఉమమీద ప్రేమ కురిపించేది. ప్రేమే తనుగా పుట్టిందా అనేభ్రమ కలిగింది! కాని హఠాత్తుగా మారిపోయింది. ఇది ఉమ కర్థం కాలేదు. కాకపోగా చాలా బాధపడుతూవచ్చింది. "ఏం! నేనేం తప్పుచేస్తున్నాను. అన్నీ సరిగ్గా నేలపట్టుకి చేస్తున్నానే! ఏపనీ పాడుచేయటంలేదే! మరింకెందుకు నామీద అంత మంటలు!" శివరావుకు ఈవిషయం చెబుదామనుకున్నా చెప్పి లాభం లేదనుకుంది. ఎందుకంటే, శివరావు, తనమధ్య, అత్తగారిమధ్య పెరిగిపోతున్న ఈవైవిధ్యపు పట్టును గ్రహించాడా, కల్పించుకోకుండా ఊరుకుంటున్న సంగతి తనకు తెలుసు!

ఆవిధంగా మనస్సులో ఊహాలని తలపోసుకుంటూ కూరతయారుచేసింది. వంట ఇంట్లోకి ఎవరో వస్తున్నట్లు, పాదాల చప్పుడువల్ల గమనించింది. వెంటనే అవచ్చేది తనభర్తేనని గ్రహించింది. హృదయం ఆనందంతో ఉప్పొంగింది. ఒళ్లంతా గగుర్పొడిచింది. సూర్యునిముందు మంచువిధంగా తన దుఃఖం ఒక్కమాటు కరిగిమాయమైంది! వెంటనే తనకళ్లవెంటనున్న నీటిచుక్కల్ని, చెంగుతో తుడుచుకొని, పైటసర్దుకొని, నిలుచుంది. శివరావు రావటం, తన అత్త కామేశ్వరి గమనించినా, ఆవిడ మామూలుగానే ఏవిధమైన మనశ్చలనంలేకండా అల్లా ఉండిపోయింది. శివరావు వంటఇంటి తలుపు తెరిచి, గడపమీద నిలబడి, సానురాగంగా భార్యనుచూచి చిరునవ్వునవ్వాడు. ఉమకూడా, వెంటనే తన భర్తయొక్క గాఢానురాగసూచనకు కృతజ్ఞతగా చిరునవ్వు సూచించిందో లేదో, కామేశ్వరి వెంటనే రానేవచ్చింది వంట ఇంట్లోకి! ఆమెను చూడంగానే ఉమ ముఖం మళ్లా గ్రస్తమయింది. శివరావు ఇది గమనించకపోలేదు. దొడ్లోకి వెళ్లి భోజనానికని కాళ్లూచేతులూ కడుక్కున్నాడు. కామేశ్వరి కొడుకుకు పీటవేస్తూ, "ఉమా ఇహ చాలుగాని నేను వాడికి వడ్డిస్తాను

నువ్వెళ్ళి, దొడ్లో, తడిపేసి పెట్టినబట్టలు ఉతికి, పిండి ఆరవేయి...ఊఁ." అని హూంకరించింది.

ఉమ నావిధంగా ధిక్కరించి, కామేశ్వరి అన్నపుపళ్లెం అందుకుంది. ఉమకు కడుపులో మంటమండింది. తన అత్తగారి హుంకారాన్ని నిరాకరించుదామని అనుకుంది కాని ఆమెకు చేయలేనని కూడా తెలుసు. అక్కడే మాట్లాడకుండా నిలుచున్న భర్తకు తన చూపుల ద్వారా విన్నవించుకొంది. చేతులు కడుక్కొని తడిని ధోవతిచెంగుతో తుడుచుకుంటున్న ఉమ శివరావు ప్రేమ దృక్కుల ద్వారా సాంత్వనంపొంది, నీళ్లగదిలోకి వెళ్లి పోయింది.

కాని ఉమకు దుఃఖం ఆగకపోయింది. పంపువగ్గర నిలుచోని ఊరికే కళ్ళనీళ్లు కార్చింది. 'అత్తగారు నాయెడల ఇంత క్రూరంగా ఎందుకుండాలి? నాభర్తకు నేను ప్రేమమీర భోజనం పెట్టుకుందామనుకుంటే, తను ఎందుకు అడ్డురావాలి? నా భర్తకు నేను అన్నంపెట్టుకోటం తప్పా?" అని మనస్సులో వాపోయింది. పంపునీళ్లు తమకు కాదన్నట్లుగా, తొట్టిలో పొర్లిపోతున్నయ్. ఉమ అక్కడే చతికిలబడి మోకాళ్లలో తన ముఖాన్ని దాచుకొని ఎక్కిఎక్కి ఏడ్చింది. ఆ ఏడ్పులు ఆమె శరీరాన్నే కదిలించేసినయ్! ఎప్పటికప్పుడు సరిక్రొత్తగా అత్తగారి ఈ సడింపులు హుంకారాలు తన స్మరణకువచ్చి తన హృదయాన్ని కలచివేస్తున్నయ్. "చచ్చి స్వర్గాన ఉన్న నా తల్లిని ఎప్పుడూ ఆడిపోసుకుంటుంది! గోవులాటి మనిషికదా నాతల్లి!"

కామేశ్వరి ఎప్పుడూ ఉమతల్లిని లెక్కలేనన్ని తిట్లు తిట్టేది. ఉమని ఇంటిపనుల్లో సరిగ్గా తరిఫీదు చెయ్యలేదని ఆడిపోసేది. అయినా ఉమకు తెలుసు. తన తల్లి ఎల్లా తనను పెంచిందో, ఎలా పెద్దదాన్ని చేసిందో! తను పోతూపోతూ, దూరపుబంధువైన కామేశ్వరి తన కొడుకును చేసుకుంటానని తనను స్వయంగా కోరితే ధన్యురాలనని, ఆమెచేతిలో పెట్టింది తనను. ఉమ శివరావును చూచింది. ప్రేమించింది. కామేశ్వరి ప్రేమనుకూడా చూరగొంది. ఇక తను ఆమెకోడలు అయితే, ఇక ఏవిధమైన కష్టాలుండవనీ అంతా సుఖం, స్వర్గతుల్యమనీ' గాలిమేడలు కట్టింది. ఆమెకు కామేశ్వరి మొదటిరోజులలో, స్వంతకూతురుమాదిరిగా తనను ప్రేమించిన ప్రతిసన్నివేశమూ కళ్లకు కట్టినట్లు గుర్తుకు వచ్చినవి. కాని అదంతా ఒక సుఖస్వప్నం మాదిరయింది. ఉమ నిజంగా ఉదారురాలు. సింధుహృదయం, కోపం ఆమెకు శత్రువు. అత్తగారు తనను అల్లా కోసిపెడుతున్నా పల్లెత్తుమాట అని ఎరుగదు – ఉమ కళ్లనీళ్లు తుడుచుకొని బట్టలు ఉతకే పనిలో నిమగ్నురాలైంది.

ఈలోగా శివరావు నెమ్మదిగా భోజనం చేశాడు. అతనికి తెలుసు ఈ ఉభయుల వైవిధ్యము. కాని ఏం చేయటానికీ తోచలేదు. తనకే అర్థం కావటంలేదు – అంత ప్రేమగా ఉన్న తల్లి, తనభార్య.నావిధంగా ఇప్పుడు ఎందుకు కంటగిస్తోందో? "ఇంకా ఉమ చిన్నపిల్లేగదా! అందులో అతిసాధ్వి. అల్లాంటప్పుడు తను ఎల్లాచెపితే అల్లా నడుచుకుంటుందే. మరెందుకీ ఆభాసంతా? అశ్రుసిక్తమైన ముఖంతో తన భార్యవంట ఇల్లు విడిచిపోతూ తనుచూచింది, ఇప్పటికీ తన హృదయాన్ని కలచివేస్తోంది.

కామేశ్వరి కొడుకు శివరావు భోజనం చేస్తూంటే, అతన్ని ఊరికే అదేపనిగా పరిశీలించింది. పూర్తిగా మారిపోయాడు పెళ్లి అయిననాటినుంచీ! ఆమె పొరిగింటి స్నేహితురాలు రత్తమ్మ, చెప్పినవిషయం నిజమేఅయింది. తను మొదట్లో ఏమిట్లో అనుకున్నది. 'ఉమ శివరావును లోబరుచుకుంది ఇంత కొద్దికాలంలో! దీని పని పట్టిస్తాను. నన్ను ఆ ఆసరాచూసుకొనేగా ఈవిధంబుగా కంటగించుకుంటున్నది! ఊళ్ళో దీనికి తగినవాళ్ళే ఉన్నారు. వాళ్ళలక్ష్మి మాటేమిటి? అత్తగారినీ, మొగుణ్ణీ బుట్టలో పెట్టి అమ్ముతోంది! రేపు నాగతీ అంతే అవుతుంది. నేను సరియైన చర్య తీసికోకపోతే లాభం లేదు. నేను అలుసిస్తే, రేపు నానెత్తినే ఎక్కుతుంది! దాంట్లో సందేహం ఏం లేదు. మొక్కై వంగందే మ్రానై వంగునా అని ఊరికే చెప్పలేదు!!" కామేశ్వరి మళ్లా కొడుకువైపు చూచింది. మళ్లా చూచింది! పుత్రవాత్సల్యంతో నిండిన తనహృదయాన్ని, తన కోడలు నిర్దాక్షిణ్యంగా కాలదన్నుతున్నట్లు భావించింది. తన కొక్కగానొక్కడు! భర్తపోయినప్పణ్ణుంచి శివరావును అతిగారాబంగా పువ్వుల్లో పెట్టిపెంచింది. అలాటి ప్రేమని ఒక్కసారిగా తను ఎలా వదులుకుంటుంది. మధ్య ఈ ఉమ ఎవరు?

"ఉమా! నేను ఏం చేయాలో తోచక సతమతమవుతున్నాను. నాకు తెలుసు నువ్వు పడుతున్నబాధ. మా అమ్మ ఇంత కఠినంగా మారిందేమా అని ఆలోచిస్తున్నాను. మొదటిరోజుల్లో ఇల్లా ఉండేదా? నిన్ను నాకన్న ఎక్కువగా చూస్తూవచ్చిందికదా! మరి ఇంతలో ఇంత మార్పేమిటి?" అని శివరావు ఆరాత్రి ఉమతో ఏంచెయ్యవలసిందీ, బుడ్డిదీపపు గుడ్డివెలుగులో దీర్ఘంగా ఆలోచిస్తున్నాడు. అతనికి తనతల్లిపరివర్తనంతా తెలుసు. దీనికి కారణభూతురాలైన పొరుగింటి రత్తమ్మ అని కూడా తెలుసు. కాని తనేం చేయలేకపోతున్నాడు తన తల్లి చేతిలో తను కీలుబొమ్మ. ఆమెయాజమాన్యంలో, చిన్నతనంలో తండ్రి పోయినప్పణ్ణుంచీ పెరిగాడు. తను కోరినప్రకారం తను ప్రేమించిన ఉమనిచ్చి పెళ్ళిచేసింది. మొదట్లో అనుమానించటానికి వీల్లేనంత ప్రేమగా ఉంది తనభార్యయెడల. ఇప్పుడు ఆమె తన భార్యను సరిగ్గా చూడటం లేదని, తల్లిని ఎల్లా తిరస్కరించగలడు? అతనికి ఉమ చెప్పిన ఊహాయే ప్రస్తుతము కర్తవ్యంగా తోచింది. తనను పుట్టింటికి కొంతకాలంపాటు పంపించమంది...

"ఉమా! నాస్థితి నీకు అర్థమయిందికదా. నేను బుద్ధిపూర్వకంగా తల్లిహృదయాన్ని బాధించలేను. ముఖ్యంగా నేను ఆమెను తల్లిగా ప్రేమించటంలేదని అనుమానిస్తున్న సమయంలో! కాబట్టి ఇప్పుడు నేను కొంచం తెలివిగా ప్రవర్తించాలి. నిన్ను ఇప్పుడు మీ నాన్నగారింటికి పంపించటం ఇష్టం లేకపోయినా పంపించితీరాలి. అంతకన్న చేయదగిందేమీ కనిపించటంలేదు. అందుకు నన్ను క్షమిస్తావుకదూ" అన్నాడు శివరావు.

"నాకుమాత్రం ఇష్టంఅంటారా అల్లా చెయ్యటం? అయితే మీరుమాత్రం నన్ను అప్పుడప్పుడు చూడటానికి వస్తూండండేం. అల్లా మిమ్మల్ని నేను తరచు చూచే భాగ్యాన్ని కలిగించుకుంటాను...నా కోరిక చెల్లిస్తారా?" అంది ఉమ.

"అయ్యో! తప్పకుండా. నిన్ను చూడకుండా ఒక్కక్షణమైనా ఉండగలనా ఉమా? ఆవిషయం నీకు తెలియదూ. అబ్బా! ఈ ఎడబాటు నేను భరించలేను. అయినా భరించాలి. తప్పదు" అన్నాడు శివరావు.

"నేనుమాత్రం ఉండగలనా చెప్పండి. విధి మనల్నిద్దర్నీ ఇల్లా దూరంచేస్తోందని ఎంతో దుఃఖపడిపోతున్నాను. ఏమో కొంతకాలం

అయినతరువాత మీ అమ్మగారు నన్ను పూర్వంమాదిరిగా ప్రేమిస్తారేమో?" అన్నది ఉమ.

"అల్లాగే కోరుకుందాం ఉమా! లేకపోతే మనం కలిసిఉండటం ఎల్లా సంభవిస్తుంది?"

ఉమా శివరావులు నిశ్చయించుకొన్న ప్రకారం, మరుసటిరోజు, శివరావు ఉమను ప్రయాణం కట్టమన్నాడు. తల్లితో చెప్పాడు. తల్లి ఒప్పుకుంది. ఆమె చెల్లి స్నేహితురాలు రత్నమ్మతో సంప్రదించింది. "మళ్లా నీకొడుకుని నీవాడుగా చేసికోవటానికి ఇదే సమయం"అనికూడా చెప్పింది. ఉమ ప్రయాణమై వెళ్లిపోతుంటే, అయ్యో వెడుతున్నావా? అని కూడా అనలేదు. ప్రాణం కుదటబడినట్లయింది, బండి ఆ వీధి మలుపు తిరగగానే. కాని శివరావుమనస్సు తనేమి గ్రహించింది? అతను ఒక పెద్ద వేడి నిట్టూర్పు విడిచాడు.

శివరావు అన్నప్రకారం, ఉమదగ్గిరకి తరచు వెడుతూవచ్చాడు. ఉమక్షేమాన్ని గూర్చి చెబుదామని ఎన్నోసార్లు ప్రయత్నించగా, తల్లి కామేశ్వరి, ఆ ప్రసంగాన్ని తప్పిస్తూ వచ్చింది. అందువల్ల శివరావు చేయదగింది లేక మాట్లాడకండా ఊరుకున్నారు. కామేశ్వరికిమాత్రం శివరావు మళ్ళా తనవాడయాడనిమాత్రం అమితమైన సంతోషం లేకపోలేదు! భార్యవిషయం పూర్తిగా మరిచిపోయి మామూలుస్థితికి వస్తాడని ఆశపడింది. కాని తను ఎంతవాత్సల్యాన్ని చూపిస్తున్నా ఎంత సుఖాన్ని తల్లిగా అతనికి ఇస్తున్నా ఏదో లోపం ఉన్నట్లు ఆమె కనిపెట్టింది. ఎప్పుడూ ఏదో చికాకుతో, మనోవ్యాకులంతో ఉన్నట్లు గమనించింది...కారణం తెలుసుకో ప్రయత్నించింది. కాని లాభంలేకపోయింది. క్రమంగా అతను భోజనం సరిగా చేయటం మానివేశాడు. చిక్కిపోవటం మొదలెట్టాడు! కామేశ్వరి గాభరాపడింది. అతనిని బాధిస్తున్న విషయ మేమిటా అని బాగా ఆలోచించింది. చాలాసార్లు అడిగింది కూడా. కాని అతను చెప్పలేదు. దాంతో ఆమెమనస్సుకూడా కలుక్కుమంది. ఏంచేయాలో తోచలేదు. ఒక రోజున, శివరావు ఏకాంతంగా తన గదిలో కూర్చొని ఉమఫోటోను తదేకంగా చూస్తూండటం, కనిపెట్టింది. "కారణం ఇదా?" అని మనస్సులో కోపంతో రగిలిపోయింది. 'ఇంకా ఈ పిశాచం వదలలేదన్నమాట! నేను ఎంత కష్టపడి వాడి సుఖాని కోసం పాటుపడితేమాత్రం ఏంలాభం?" ఆమెకు అమితమైన ఈర్ష్యకలిగింది. శివరావు అదేమో గమనించలేదు. గదిలోకి వచ్చిందని తల్లివైపు చూచాడు. తల్లికి నిజం తెలిసింది. ఆమె తన ప్రయత్నంలో ఓటమి నే పొందా ననుకొంది. విపరీతమైన ఒంటరితనా న్ననుభవించింది! తనవాడైన తను కన్నకొడుకైన ఈ శివరావు పరాయివాడయ్యాడు! తన కెవ్వరూలేరు! ఇంకా శివరావు ఆమెవైపు దీనంగా చూస్తూనే ఉన్నాడు! హఠాత్తుగా ఆచూపులో ఒక విన్నమైన ఆర్తనాదం వినిపించింది ఆమెకు. ఒక క్రొత్తఆలోచన ఆమె నాక్రమించింది. ఆ ఆలోచన, పదిహేనేళ్ళకుపూర్వపు ఒక సన్నివేశానికి తీసికోపోయింది! అప్పుడు శివరావు ఆరేళ్లవాడు. బొద్దుగా బుగ్గలుపాలు కారుతూ పచ్చిగా ఉండేవాడు. కలకలలాడుతూ తనకు ఎంతోముద్దుగొలిపేవాడు.

అది సంక్రాంతి కామేశ్వరి 'శివ' ను సిల్కులాల్చితోనూ సిల్కుపైజామాతోనూ అలంకరించింది. గిరజీలు తిరిగున్న జుట్టు సరిదిద్దింది. ఎత్తుకొని దగ్గిరలోనున్న సంతకి తీసికోవెళ్లింది. సంతలో కోలాహలం చూచేటప్పటికే, శివకూ ఉత్సాహం పుట్టింది. "అమ్మా! అది కొని పెత్తవూ!" ఆ గిలున తిరిగే మొమ్మ కొనిపెత్తవూ!" అని ముద్దుగా అడిగాడు. తల్లి ప్రాధేయపు చూపు శిలను గుర్తుకు తెచ్చుకుంది. మళ్లా కామే ఇప్పటి తన కొడుకువైపుకు చూచింది. ఆమెకు ఆరేళ్ల ముద్దుబాలుడుగానున్న శివ గుర్తుకు వచ్చాడు. 'అచ్చంగా అవ్వే చూపులు!!" అప్పుడు శివకోరకని వెంటనే తీర్చింది. ఆ గిఱ్ఱునతిరిగే బొమ్మని కొని పెట్టింది. ఇప్పుడు...ఆమెకళ్లు అశ్రుపూరితమైనయ్. కొడుకుదగ్గరికి గబగబా నడిచింది. అతనిపక్కన కూర్చుంది. "నాయనా! నీ మనస్సులో ఏముందో చెప్పు! నీ సుఖమే నా సుఖము. నీ అనందమే నా ఆనందము. నాయనా! నీమనస్సు అవిధంగా కష్టబెట్టుకోకు. చెప్పు బాబూ! చెప్పు!" అని అతని జుట్టు ప్రేమతో నిమిరింది.

"శివరావు తల్లివైపు ఒక్కసారి చూచాడు. మళ్లా ఆమెవదనంలో పూర్వపు స్వార్థరహితమైన ప్రేమదృక్కును గమనించాడు. ఉత్సాహపూరితుడై, "అమ్మా! ఉమవిషయమే నన్ను బాధిస్తోంది. ఆమె ఇప్పుడు చూలాలు. ఆమె కక్కడ ఎవ్వరూ లేరు. ఆమె చాలా భారంగా ఉందని చాలా జాగ్రత్తతీసికోమని డాక్టర్లు చెబుతున్నారు. మనం శ్రద్ధతీసుకోకపోతే ఉమ ప్రాణం విడుస్తుంది." అని కళ్ల వెంట నీళ్లు కారుస్తూ దీనంగా చెప్పాడు. తల్లి కొడుకుతలనుతన హృదయానికి హత్తుకొంది. తను చాలా కఠినురాలు! మూర్ఖురాలు! ఆమె అది గ్రహించలేదు. ఆమెకళ్ల వెంట కూడా అప్రయత్నంగా నీళ్లుకారినయ్. "నాయనా! ఇంతేనా, కోడల్ని ఇవ్వాళేవెళ్లి తీసికోవద్దాం. దానికిమాత్రమూ లోపం జరగదు. అవిషయమై ఏవిధమైన బాధపెట్టకోకు..." అని ఓదార్చింది. శివరావు తన చెవుల్ని తనే నమ్మలేకపోయాడు. కాని అతనికీ తెలుసు తన తల్లిహృదయం." ఆమె హృదయం వెన్నవంటిది. అహృదయం ఎప్పటికైనా కరుగుతుంది." అని తెలుసును. కామేశ్వరీ శివరావువెళ్లి, ఉమని తీసికోవచ్చారు...జాగ్రతగా ఇంట్లో పురుడుపోసింది. కామేశ్వరి. క్రొత్తగా తల్లియైన ఉమ, క్రొత్తగా తండ్రియైన శివరావు ఉభయులూ చూచుకొని పరమానందంలో సిగ్గుపడటాన్ని, తల్లి కామేశ్వరి గమనించింది వాళ్లు తన పిల్లలు. వాళ్ల సుఖమే తన సుఖం. వాళ్ల ఆనందమే తన ఆనందం. ఆచిన్నపిల్లల్ని ఇంకా లాలించవలసిన బాధ్యత తనమీద ఉంది. ఉమ, అతిసుకుమారంగా కనిపించింది ఆమెకు. ఆమెలేనవ్వులో ఆమె కృతజ్ఞతను కనిపెట్టింది కామేశ్వరి. కామేశ్వరి తన కొడుకును ఉమ తననుంచి వేరు చేయ పూనుకోలేదని గ్రహించింది. తనే ఉమకు తన భర్తయెడలఉన్న అనురాగాన్ని అపార్థంచేసుకొంది! ఆమెతప్పు ఆమె గ్రహించింది. ఇప్పుడు ఆమెకు ఒక మనుమడు! ఆ చంటిబిడ్డ కేరింతలు కొడుతుంటే, తన హృదయంలోని నిర్మలమాతృప్రేమ మళ్లా మేల్కొంది. ఆ చంటిబిడ్డ, ఉమ, శివరావూ ఈ ముగ్గురూ తన బిడ్డలే! ముగ్గుర్నీ వాత్సల్యంతో ముద్దుపెట్టుకుంది.

"నాబిడ్డలు నా వార్ధక్యపు పిచ్చితనాన్ని మరిచిపోతారుగా...ఉమానన్ను మన్నించు. బాబూ! నన్ను క్షమించు...—గతాన్ని అందరం మరిచిపోదాం. మీ ముగ్గురూ నా బిడ్డలే. మీ ఆనందాన్ని నేను ఆనందిస్తాను." అని తల్లి కామేశ్వరి ముగ్గురిమీద తన విశాల హస్తాన్ని చాచి, దివ్యప్రేమను కురిపించింది!